Rocznik siedemdziesiąty

Orędownik Kościelny

Urzędowy organ Diecezji Chełmińskiej

Nr. 11 Pelplin, dnia 15 listopada 1927

Treść:

95.

KONSTYTUCJA APOSTOLSKA

ZATWIERDZENIE REGUŁY TERCJARZY ZAKONNYCH SERAFICKIEGO OJCA ŚW. FRANCISZKA

PIUS BISKUP

SŁUGA SŁUG BOŻYCH

NA UROCZYSTĄ RZECZY PAMIĄTKĘ.

Pod koniec XII w. i nieco później tak się stosunki, zwłaszcza w Italji, ułożyły, że lubo naogół społeczność chrześcijańska trwała w wierze, jednak zbyt wielu ludzi, żądzą dóbr przemijających usidlonych, a pychą żywota rozdymanych, tonęło w zupełnem zepsuciu obyczajów i z powodu stygnącej już miłości Chrystusowej rozniecało nienawiść i pobudzało zbrodniczo państwa do walk zaciekłych. Z tego powodu nie można było wówczas niczego życzyć sobie goręcej niż wzbudzenia przez Boga męża wybranego, któryby, jaśniejąc blaskiem cnót wszelakich, i odpowiednie przyniósł środki zaradcze i ludzkość do chrześcijańskich przywiódł ideałów. Ogólne to obecnie przeświadczenie, że zadanie naprawienia społeczeństwa owych czasów Pan Najwyższy przedewszystkiem powierzył Franciszkowi z Asyżu, który, przeciwstawiając wyuzdanym występkom ćwiczenie się w pokorze i ubóstwie chrześcijańskiem, usiłował wszystkich miłością zjednoczyć wzajemną. Kiedy z tego powodu ze wszystkich ston uczniowie garnęli się do takiego męża, rozrosła się naprawdę niepomiernie Rodzina franciszkańska, zwłaszcza, kiedy z trzech zakonów, założonych przez samego Franciszka, a przedewszystkiem z owych Tercjarzy, którzy dążąc do doskonałości i wspólne wiodąc życie, *Tercjarze Zakonni* powstali. I oni również słusznie a pełni radości obchodzili pamięć Ojca Serafickiego w końcu siódmego stulecia od jego zgonu najświątobliwszego nietylko pobożnemi modłami i uroczystemi nabożeństwami publicznemi, ale nadto pragnieniem pobożności więcej ożywionej. Znaną powszechnie jest gorli-

wość, z jaką Tercjarze Zakonni, od samego początku swego istnienia, starali się przejąć duchem św. Franciszka i przelać go na rozliczne dzieła wiary i miłości. Z tego to powodu Poprzednik Nasz, Papież Leon X, zatwierdził ich regułę Konstytucją *Inter cetera*. Ale, jak to z rzeczami ludzkiemi bywa, niejedno zarządzenie Papieża Leona X z biegiem czasu albo całkiem uległo przedawnieniu albo nie zupełnie zgadza się z niektóremi przepisami Kodeksu prawa kanonicznego. Dlatego należy ową ustawę Leona X do obecnych dostosować czasów i do nowych Kościoła dostroić przepisów, aby Tercjarze Zakonni i inne rozliczne rodziny zakonne o ślubach zwykłych, które, wprowadziwszy ducha Franciszka do swoich zgromadzeń i posługując się nazwą franciszkańską, Franciszka niejako mają za Ojca, nowej stąd zaczerpnęły podniety i z większą jeszcze rzeźwością w dalszym ciągu jak najlepiej zasłużyły się około sprawy religijnej i świeckiej. Powierzyliśmy więc zadanie poprawienia rzeczonej ustawy św. Kongregacji dla Zakonów, która ułożywszy nową Regułę, głębiej przepojoną duchem franciszkańskim i odpowiadającą dzisiejszemu prawu kościelnemu, przedłożyła ją Nam z urzędu do zatwierdzenia. Ustawa ta w szczegółach tak się przedstawia.

REGUŁA TERCJARZY ZAKONNYCH SERAFICKIEGO OJCA ŚW. FRANCISZKA

ROZDZIAŁ I

Treść życia zakonnego

1. Wzór życia Braci i Sióstr Tercjarskich Zakonnych polega na zachowaniu św. Ewangelji Pana Naszego Jezusa Chrystusa, na życiu w posłuszeństwie, czystości i ubóstwie.

2. Bracia i Siostry, naśladując Ojca Serafickiego, przyrzekają posłuszeństwo i cześć Ojcu św. i Kościołowi rzymskiemu. Obowiązani są również słuchać Przełożonych swoich kanonicznie ustanowionych we wszystkiem, co dotyczy celu ogólnego i szczegółowego Zgromadzenia (Z Reg. I i II Zak., rozdz. I).

ROZDZIAŁ II

O nowicjacie i profesji

3. Bracia i Siostry, zabiegające o przyjęcie do tego Trzeciego Zakonu, muszą być wiernymi katolikami, niepodejrzanymi o kacerstwo, w posłuszeństwie Kościołowi Rzymskiemu niezachwiani, małżeństwem nie związani, bez długów, zdrowi, chętni, pospolitą niesławą nie splamieni, pogodzeni z bliźnimi. Z wszystkich tych przymiotów musi ich ten, który ma władzę przyjmowania, przed przyjęciem wybadać (Reg. III Zak. zatw. przez Leona X, rozdz. I), z zachowaniem św. praw kościelnych i własnych Konstytucyj.

4. Rok nowicjatu powinien pod zarządem Magistra zmierzać do tego, aby umysł nowicjusza zaznajomił się dokładnie z regułą i konstytucjami, z pobożnemi rozmyślaniami i niezmużoną modlitwą, z nauką o ślubach i cnotach, z ćwiczeniami rugującemi gruntownie korzenie występków, opanowującemi poruszenia duszy, przyswajającemi cnoty. Konwersów należy nadto pouczyć dokładnie o wierze chrześcijańskiej szczegółowym wykładem przynajmniej raz na tydzień (can. 565 § 1 i 2).

5. Po upływie probacji można tych, którzy się nadają, dopuścić do profesji.

ROZDZIAŁ III

O miłości Boga i bliźniego

6. Usunąwszy z pomocą trzech ślubów przeszkody, tamujące świątobliwość, powinni Bracia i Siostry starać się o zachowanie prawa Bożego, które w całej osnowie polega na miłości Boga i bliźniego. Miłość jest istotą wszystkich cnót i związkiem doskonałości. Aby wykorzenić występki, aby posunąć się w cnocie, aby osiągnąć sumę cnót wszystkich, niema środka lepszego, ani silniejszego nad miłość.

7. Znakiem przemożnym i wsparciem miłości ku Chrystusowi jest częste, nawet codzienne przyjmowanie św. Eucharystji, która jest równocześnie i świętą biesiadą i pamiąt-

ką Męki Jego. Niech nadto dusze troskliwie nawiedzają i czczą nabożnie Pana Jezusa, pozostającego z nami w przedziwnej tajemnicy; największy to bowiem Sakrament w Kościele i źródło niewyczerpane dóbr wszystkich.

8. Dowodem zaś miłości ku Bogu jest okazanie miłości bliźniemu; dlatego w prawdziwym uczniu Chrystusowym jaśnieje blaskiem przepotężnym miłość bliźniego; niech wszelkie odezwanie się będzie pożyteczne i skromne: aby miłość obfitowała w uczynku, musi wpierw obfitować w sercu.

ROZDZIAŁ IV

O officium, modlitwie i poście

9. Na Braciach i Siostrach ciąży obowiązek, jako przepisują ich Konstytucje, odmawiania officium przystojnie, uważnie i nabożnie. Konwersi zaś i konwerski niech odmówią dwanaście razy Ojcze nasz w miejsce Matutinum i Laudes, 5 Ojcze nasz zaś w miejsce każdej innej hory kanonicznej.

10. Każdego dnia, o ile nie mają słusznej przeszkody, powinni wysłuchać Mszy, nadto postarać się o kapłana pobożnego, zatwierdzonego przez Biskupa diecezji, któryby im w pewne dni głosił Słowo Boże i do pokuty i cnoty ich przywodził (Reg. III Zak. przyt., rozdz. IV).

11. Powinni też codziennie zastanawiać się sami wobec Boga, co czynili, mówili i myśleli, czyli robić rachunek sumienia: powinni pokornie prosić o przebaczenie win swoich i postanowienia poprawy Bogu ofiarować i polecić (Reg. przyt., rozdz. IV).

12. Niech wszyscy częstem rozmyślaniem Męki Chrystusowej troskliwie zasilają i podniecają żarliwą pobożność; niech postępują za Ojcem Serafickim i naśladują Go, aby i oni z Pawłem św. mogli zawołać: „Z Chrystusem jestem przybity do krzyża". „A żyję już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus" (Gal. II, 19—20).

13. Poza wstrzymaniem się od mięsa i postem, obowiązującym wszystkich wiernych, niech zachowują przepisy swoich Konstytucyj, zwłaszcza wigilję uroczystości Niepokalanego Poczęcia i Serafickiego Ojca Franciszka.

ROZDZIAŁ V

O zachowaniu się wewnętrznem i zewnętrznem

14. Ponieważ Bracia i Siostry tego Bractwa nazywają się Pokutującymi, niech codziennie niosą krzyż umartwienia, jak przystoi prawdziwie pokutującym.

15. Powinni nadto powstrzymać się od wszelkiej przesady tak w odzieniu jak we wszystkich innych sprawach. A wedle zbawiennej rady księcia Apostołów, św. Piotra, nie mogą, złożywszy wszelkie próżne ozdoby tego świata, nosić innej ozdoby swego ciała jak habit zakonny (Reg. przyt.), rozdz. VI). Zobowiązani są też do zachowania klauzury wedle świętych przepisów prawa i własnych Konstytucyj.

16. Powinni też rzadko odzywać się i przemawiać, bo częste rozmowy rzadko toczą się bez grzechu. Niech Bracia i Siostry, tak się zachowują, żeby słowem i przykładem budowali wszystkich i pamiętali na upomnienie Pańskie: „Tak niechaj świeci światłość wasza przed ludźmi, aby widzieli uczynki wasze dobre i chwalili Ojca waszego, który jest w niebiesiech (Mat.V, 16). Niech wszystkim zwiastują pokój za pomocą pokornego i pobożnego pozdrowienia: a pokój niech noszą nietylko w ustach, ale nieustannie i w sercu.

ROZDZIAŁ VI

O pieczy chorych

17. Jeżeli jaki Brat lub Siostra popadnie w chorobę, niech nikt nie skąpi mu pomocy; rzeczą jednakże Przełożonych będzie zarządzenie odpowiedniej posługi dla chorego. Niech się innym, nie oddanym posłudze takiej, nie przykrzy nawiedzanie chorego i umacnianie go słowami pociechy. Niech wszyscy, jak przystoi synom Serafickiego Ojca, pełnią radośnie powinność miłości nietylko wobec chorych, ale i wobec starców albo wobec potrzebujących pomocy z innego powodu.

18. Obowiązek to przedewszystkiem Przełożonych upomnienie chorego albo chorej, żeby poddali się pokucie cierpienia, szczerze do Boga się nawrócili; niech im zwrócą uwagę na zbliżającą się śmierć, na ścisły sąd Boży i za-

razem na Boże miłosierdzie (Reg. przyt., rozdz. VII).

19. Kiedy jaki Brat lub Siostra pożegna ten świat, postarają się Przełożeni, aby pogrzeb ich odbył się bardzo nabożnie (Reg. przyt., rozdz. IX). Za duszę zaś każdego zmarłego powinny się ustanowione odprawiać modlitwy.

ROZDZIAŁ VII

O pracy i jej wykonaniu

20. Ci, którzy za łaską Ducha Świętego służbie Bożej się poświęcili, niech unikają próżnowania i przykładają się wiernie i nabożnie do chwały Bożej albo do dzieł zakonnych czy miłosiernych (zob. Reg. II Zak., dizdz. VII).

21. Niech zatem członkowie Zakonu obowiązki swoje pełnią ze względu na Boga i wszelkie polecenia Przełożonych wedle sił nabożnie i wiernie, jako się rzekło, wykonują. Niech się również nie cofają przed pośledniejszemi czynnościami, a nawet spełniają je chętniej niż inne za przykładem Serafickiego Ojca.

22. Niech wszystko dokonuje się w miłości i niech święte umiłowanie Boga dusze członków Zakonu do działania tak zagrzewa, żeby je jedynie ze względu na Jego chwałę i cześć podejmowali i stosowali się do upomnienia św. Pawła Apostoła: „Chociaż jecie, choć pijecie, choć co innego czynicie, wszystko czyńcie ku chwale Bożej (I Kor. X, 31).

ROZDZIAŁ VIII

O obowiązku zachowania przepisów Reguły

23. Wszelkie przepisy niniejszej Reguły są radą celem łatwiejszego zbawienia dusz ludzi, żyjących w świecie, i nie zobowiązują pod grzechem śmiertelnym czy powszednim, chyba, żeby kogoś prawo ludzkie albo Boże z innego tytułu zobowiązywało.

24. Obowiązani są jednakże Bracia i Siostry do pokut, nałożonych na nich i zażądanych od nich przez Przełożonych. Obowiązani są też do trzech ślubów istotnych: do ubóstwa wedle określenia swoich statutów; do czystości przez ścisłe zachowanie celibatu a nadto z nowego tytułu, to jest na podstawie ślubu samego, do powstrzymania się od wszelkiego aktu i wewnętrznego i zewnętrznego, przeciwnego czystości; do posłuszeństwa przez poddanie się pod obowiązek posłuchu rozkazowi prawowitego Przełożonego wedle przepisu własnych Konstytucyj (zob. Reg. przyt., rozdz. X).

25. Niech Bracia i Siostry bez wyjątku urządzą i wiodą życie swe wedle przepisów stanu zakonnego, do którego wstąpili, a przedewszystkiem tego przestrzegają, co przyczynia się do udoskonalenia ich ślubów. Niech cenią to ponad wszystko, co ich wiedzie do naśladowania miłości i ubóstwa Serafickiego Ojca: nader wielce przystoi bowiem synowi, by odzwierciedlały się w nim i obraz i cnoty ojcowskie.

ZAKOŃCZENIE

Błogosławieństwo św. Ojca Franciszka

Którzykolwiek to zachowają, napełnieni będą w niebie błogosławieństwem Najwyższego Ojca Niebieskiego, a na ziemi błogosławieństwem Najmilszego Syna Jego z Najświętszym Duchem Pocieszycielem i wszystkiemi Mocami niebieskiemi i wszystkimi Świętymi. A ja, Brat Franciszek, najniższy z was i wasz sługa, potwierdzam, o ile mogę, błogosławieństwo owo najświętsze, które miejcie z wszystkiemi Mocami niebieskiemi i wszystkimi Świętymi teraz i na wieki wieków. Amen (Z testamentu Serafickiego).

Znosząc tedy zupełnie dawną ustawę Papieża Leona X, chętnie powagą Naszą Apostolską zatwierdzamy i utrwalamy w końcu wieku siódmego od śmierci Franciszka tę Regułę Tercjarzy Zakonnych Serafickiego Ojca św. Franciszka, w tem przeświadczeniu, że Tercjarze Zakonni i ci wszyscy, którzy, lubo nie złożyli uroczystych ślubów w Zgromadzeniu, wiodą jednakże pod wodzą Franciszka życie zakonne, duchem nowej Ustawy wzmocnieni, jako wspaniale pisze poprzednik Nasz Papież Benedykt XV, staną się dla *innych* **tercjarzy, pozostających** *w więzach spraw i trosk ziemskich, przykładem w uprawianiu*

doskonałości chrześcijańskiej i jak gdyby wodzowie torować im będą drogę w poszukiwaniu zbawienia wiecznego.

Przykazujemy to, zarządzając, żeby niniejsze Pismo i Statut do niego dołączony i w niem zawarty posiadały i zachowały zawsze moc, siłę i skutek i wypełnione były jak najściślej w całej rozciągłości i we wszelkich szczegółach oraz przynosiły natychmiast korzyść jak największą tym, do których się odnoszą albo w przyszłości odnosić się będą; w tem znaczeniu należy je oceniać i określać a wszystkie zarządzenia poza niemi przez kogobądź, przez jakąkolwiek władzę, z wiedzą czy bez wiedzy, wydane, nieważne będą i bez znaczenia. Bez względu na jakiekolwiek tym przeciwne przepisy, chociażby oparte na wzmiance wyraźnej i imiennej. Wyrażamy natomiast wolę, aby odpisom i wyjątkom tego Listu, także drukowanym, a ręką jakiegokolwiek Notarjusza publicznego podpisanym i pieczęcią Dostojnika kościelnego opatrzonym, taką samą dawano wiarę, jaką miałoby Pismo obecne, gdyby było przedłożone i okazane.

Dan w Rzymie u św. Piotra, dnia IV miesiąca Października, w uroczystość św. Franciszka z Asyżu, roku 1927, Pontyfikatu Naszego szóstego.

Z SZCZEGÓLNEGO POLECENIA JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚCI:

BR. ANDRZEJ KARD. FRÜHWIRTH,
Św. Rz. Kon. Kanclerz.

C. KARD. LAURENTI,
Prefekt Św. Kongr. de Religiosis,

(L. † P.)

JÓZEF WILPERT, *Protonotarjusz Apostolski, Dziekan.*

DOMINIK JORIO, *Protonotarjusz Apostolski.*

96

Krucjata Eucharystyczna młodzieży szkolnej

Pius X rzucił na początku swego pontyfikatu wielkie hasło: Instaurare omnia in Christo — odrodzić wszystko w Chrystusie. Odrodzić w Chrystusie ludzkość, odrodzić w Chrystusie społeczeństwo. I dlatego rozrywa niejako mury, które odgradzały ludzi od Jezusa w Eucharystji, odsłania źródło nieustannie bijące ku żywotowi wiecznemu, i zachęca wszystkich do czerpania z niego codziennie; i dlatego pragnie tak gorąco, żeby młodzież szkolna wpierw zapoznała się z Jezusem, aniżeli zbliży się do niej śmiertelny podmuch grzechu.

Pan Jezus tę młodzież miłuje. „Dopuśćcie dziateczkom przyjść do mnie“ (Łuk. 18, 16), woła nawet w chwili wielkiego znużenia. To wybrany hufiec Jezusowy. Ale ten hufiec musi być dzielny, odważny, silny. Trzeba więc rozwijać w nim cnoty, a tłumić porywy niskie, poziome. Stanie się to, jeśli dzieci szkolne należeć będą do organizacji Krucjaty Eucharystycznej. Poprowadzi je ona do Jezusa, dopomoże, żeby wyrastały na bohaterów przekonań katolickich i cnót chrześcijańskich.

Polecam gorąco tę organizację i pragnę, aby istniała we wszystkich parafjach diecezji. Jest ona sekcją Apostolstwa Modlitwy, przeto w parafjach, które posiadają Apostolstwo Modlitwy, miejscowy X. Dyrektor Apostolstwa Modlitwy ma tem samem władzę założenia Krucjaty; należy tylko o założeniu zawiadomić centralny Sekretarjat w Krakowie oraz podać liczbę członków. Gdzieby dotąd Apostolstwa Modlitwy nie było, należy zwrócić się w sprawie erekcji Krucjaty do diecezjalnego Dyrektora Apostolstwa Modlitwy albo do X. J. Boka T. J., kierownika Krucjaty Eucharystycznej w Polsce (Kraków, ul. Kopernika 26). Dla kierowników i kierowniczek Krucjaty wychodzi w Krakowie Kwartalnik „Hostja“, podający materjał do nauk w czasie zebrań Krucjaty. Dla dzieci zaś, należących do Krucjaty, ukazuje się miesięcznik „Orędowniczek“ w Pniewach, Zakład św. Olafa, Wielkopolska.

Pelplin, dnia 10 listopada 1927 r.

† **Stanisław Wojciech,**
Biskup Chełmiński.

97

Wezwanie Rady Biskupiej dla spraw Uniwersytetu Lubelskiego do ofiar na konwikt teologiczny w Lublinie

Przy pomocy Bożej Uniwersytet w Lublinie rozwija się. Przy uniwersytecie jest konwikt dla alumnów, studjujących w tej uczelni. Konwikt ten mieści się w domu wynajętym, który od przyszłego roku musi opuścić, wobec czego niezbędną jest rzeczą wybudować gmach dla konwiktu, w którym wszyscy alumni pragnący uczęszczać na Uniwersytet Lubelski mogliby znaleść i pomieszczenie i opiekę. Nie można pozwolić, aby dla braku odpowiedniego gmachu konwikt miał upaść, a z nim i wydział teologiczny oraz wydział prawa kanonicznego na Uniwersytecie Lubelskim, wobec czego zwracamy się do Wszystkich, dla kogo droga jest sprawa Uniwersytetu Lubelskiego i rozwoju życia katolickiego, aby dopomogli do zdobycia gmachu dla konwiktu. Wspólnemi siłami pokonamy największe trudności i przy pomocy Bożej wybudujemy konwikt. Wszystkim Ofiarodawcom już z góry dziękujemy i z całego serca błogosławimy.

L u b l i n, dnia 8 października 1927 r.

† *A. Kard. Kakowski*
† *August Kard. Hlond*
† *Henryk Przeździecki,* Bp. Podlaski
† *Marjan Fulman,* Biskup Lubelski.

98

Dotyczy Koła Przyjaciół Uniwersytetu Lubelskiego

Uniwersytet Katolicki w Lublinie rozpoczyna dziesiąty rok istnienia.

Uczelnia przetrwała niezmiernie ciężkie warunki, mianowicie okres spadku waluty i ogólnego zubożenia społeczeństwa wskutek przewrotów wojennych i przesileń ekonomicznych. W ciągu swego dziesięciolecia pokonywała piętrzące się trudności, zmierzając stale do rozwoju. W 1925 roku uzyskała prawa państwowe dla Wydziałów kościelnych, t. j. teologicznego i prawa kanonicznego, w r. zaś 1927 władze państwowe zezwoliły no powołanie komisji egzaminacyjnej na Wydziale Prawa i nauk ekonomiczno-społecznych. Studenci po odbyciu egzaminu, zgodnie z regulaminem uniwersyteckim, uzyskują dyplomy państwowe. Dnia 30-go maja tegoż roku zostało wydane rozporządzenie rządowe, mocą którego absolutorja na Wydziale Humanistycznym zrównane w zakresie nauczycielskim z magisterjami na Uniwersytetach państwowych. W ten sposób uczyniono zadość najważniejszym potrzebom w kierunku prawnym i Uniwersytet wchodzi na drogę rozwoju. Liczba studentów, poczynając od roku akademickiego 1927—28 znacznie się powiększy. Szeregi młodzieży, zdobywając wiedzę z katedr, na których przemawiają profesorowie o przekonaniach katolickich, zaważą niewątpliwie w przyszłości na ukształtowaniu się katolickiej myśli w Rzeczypospolitej, zgodnie z odwiecznemi tradycjami narodu polskiego.

To są pobudki, które przedewszystkiem powinny oddziałać na katolicką opinję w całym kraju, że Uniwersytet Lubelski należy otoczyć troskliwą opieką, aby mógł spełnić swoje zadanie. W krajach katolickich Zachodniej i Południowej Europy Uniwersytety katolickie wywierają potężny wpływ na urabianie opinji katolickiej i spełniają wielkie zadanie cywilizacyjne.

Polska, nosząca zaszczytną nazwę przedmurza chrześcijaństwa, musi mieć własny Uniwersytet katolicki.

Uniwersytety katolickie, przy mniej lub więcej wydatnem poparciu państwa, utrzymywane są przez społeczeństwa katolickie. Ten sam obowiązek spada i na nasze społeczeństwo względem Uniwersytetu Lubelskiego.

Najdostojniejszy Episkopat Polski przychodzi z pomocą Uniwersytetowi, lecz, niestety, dotacje z tego źródła, ze względu na środki, jakiemi mogą rozporządzać Najprzewielebniejsi Ordynarjusze diecezyj nie zaspakajają w całości potrzeb Uniwersytetu.

Konieczne jest poparcie całego społeczeństwa.

To zaś nie nastąpi prędzej, dopóki wśród nas nie zostanie w odpowiedni sposób spopularyzowana idea Uniwersytetów katolickich.

Zadanie to mogą spełnić szerokie sfery społeczństwa, pragnące, aby Polska była katolicką. Do Nich też ośmielam się zwrócić z gorącą prośbą, aby zechciały być przyjaciółmi Uniwersytetu Lubelskiego i propagatorami jego idei wśród tych kół przynajmniej, kóre nie odmówią uniwersytetowi swego poparcia moralnego i materjalnego.

Idąc za wzorem katolickiego Uniwersytetu w Medjolanie, założonego w 1922 roku, pragniemy zorganizować Koła Przyjaciół Uniwersytetu Lubelskiego z opłatą roczną dla członków wspierających 5 zł, dla członków czynnych z prawem głosu na zebraniach Uniwersytetu Lubelskiego 50 zł rocznie. Uniwersytet przyjmuje z wdzięcznością wszelkie inne ofiary, które stosownie do możności i warunków Przyjaciele nasi zechcą zebrać i przesłać pod adresem Uniwersytetu Lub.: Uniwersytet Lubelski P. K. O. Warszawa 39 712.

Mam zaszczyt zwrócić się z serdeczną prośbą do wszystkich czujących po katolicku, aby zechcieli łaskawie zjednywać nowych członków Tow. Uniw. Lub., nadsyłać nazwiska i adresy członków zarówno jak ofiarodawców, aby można zapisać je do księgi w Propagandzie Uniw., i aby utrzymać stały kontakt przez nadsyłanie odpowiednich odezw i druków.

Ufając, że prośba moja nie minie bez echa, pozostaję oddanym w Chrystusie.

(—) X. Józef Kruszyński,
Rektor Uniwersytetu
i
Przewodniczący Komitetu Tow. Uniw. Lub.

99

Korespondencja z władzami niekościelnemi

Stosownie do uchwał, powziętych na konferencji Najprzewielebniejszego Episkopatu Polskiego, zwracam Przewielebnmu Duchowieństwu uwagę na to, by w korespondencjach z władzami niekościelnemi przedstawiało sprawy urzędowe lub osobiste rzeczowo i w formie, cechującej wzajemny szacunek. Nadto powinni się księża trzymać następujących wskazówek:

1. W sprawach, dotyczących urzędu kościelnego, beneficjum lub kościoła, będą Władze korespondowały przez Kurję diecezjalną.

2. Podobnie będzie Duchowieństwo otrzymywało życzenia Władz, ich orzeczenia i odezwy w sprawach urzędowych przez Kurję diecezjalną.

3. Bezpośrednia korespondencja pomiędzy Władzami niekościelnemi a Duchowieństwem może obejmować tylko sprawy, dotyczące duchownych jako osób prywatnych oraz sprawy metrykalne i to, o ile chodzi o perjodyczne wykazy statystyczne wojskowe, szkolne i o urzędowe wyciągi metrykalne.

Pelplin, dnia 10 listopada 1927 r.

† Stanisław Wojciech,
Biskup Chełmiński.

100

Rozporządzenie

Ministra W. R. i O. P. w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli

Na podstawie art. 14, 17, 18, 20, 22, 37, 49, 58, 90 i 102 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. nr. 92, poz. 530) w odniesieniu do nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządza się co następuje:

Tam, gdzie młodzież szkolna w ciągu roku szkolnego w niedziele i święta, wyliczone w osobnych rozporządzeniach Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, bierze udział zbiorowo w nabożeństwach, specjalnie dla niej urządzonych, nauczyciele obowiązani są zarówno w czasie zbierania się młodzieży, jak i w czasie nabożeństwa, względnie kazania (egzorty), pełnić opiekę nad młodzieżą i wykonywać nadzór nad jej zachowaniem się. Jeżeli w szkole pełni służbę kilku nauczycieli, dyrektor lub kierownik może zarządzić kolejne dyżury, uwzględniając z jednej strony wyznania nauczycieli, z drugiej zaś konieczność wyznaczenia na każdy dyżur takiej liczby nauczycieli, którąby czyniła zadość potrzebie roztoczenia istotnej opieki i nadzoru nad młodzieżą.

101

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P.

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych w sprawie uczęszczania młodzieży szkolnej do kinematografów

Zdarza się coraz częściej, że młodzież szkolna powyżej lat 17 uczęszcza na przedstawienia kinematograficzne, które nie są dla niej dozwolone. Właściciele kinematografów zasłaniają się w tych wypadkach rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 kwietnia 1923 r., uzupełniającem rozporządzenie z dnia 12 lutego 1919, w przedmiocie przepisów wykonawczych do dekretu z dnia 7 lutego 1919 o widowiskach (Dz. U. R. P. z dnia 11 maja 1923 r. nr. 49, poz. 343), a stanowiącem że „dzieci i młodzież do lat 17 mają wstęp do kinematgrafów jedynie na wyświetlanie takich obrazów, które zostały wyraźnie zakwalifikowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jako dostępne dla młodzieży".

Stwierdzając, że rozporządzenie powyższe nie uprawnia bynajmniej młodzieży szkolnej do wyłamywania się z pod przepisów szkolnych, jakie ją obowiązują, polecam Panom Kuratorom przypomnieć młodzieży szkolnej, że bez względu na wiek nie wolno jej uczęszczać na przedstawienia kinematograficzne, dla niej niedozwolone.

W tej sprawie zechcą Panowie Kuratorzy porozumieć się z Panami Wojewodami, aby oni ze swej strony zwrócili uwagę właścicielom kinematografów na mą decyzję w tej sprawie i na konieczność jej przestrzegania pod groźbą odebrania koncesji.

Warszawa, dnia 16 kwietnia 1927.

Minister W. R. i O. P.
(—) Dr. Dobrucki.

102

Rozporządzenie

Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 1927 r. w sprawie wykonania kary więzienia i aresztu zapobiegawczego na duchownych i zakonnikach.

Na podstawie artykułu XXII Konkordatu pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską (Dz. Ustw R. P. Nr. 72, poz. 501, 502) zarządzam, co następuje:

§ 1. Duchowni świeccy i zakonni, skazani na karę więzienia (zwykłego i zastępującego dom poprawy t. j. na czas do 6 lat) lub twierdzy według kodeksu karnego z 1903 r., więzienia zwykłego według ustawy karnej z 1852 r. albo więzienia (do lat 5) lub twierdzy według kodeksu karnego z 1871 r., korzystają przy wykonywaniu kary z następujących ulg regulaminu więziennego, o ile nie zostali pozbawieni godności kościelnej przez właściwego Ordynarjusza:

a) odbywają karę w celach pojedyńczych;

b) mają prawo do odprawienia Mszy św. w granicach zarządzeń Ordynarjusza, przyczem w czasie Mszy św. w kaplicy więziennej nie mogą być obecni więźniowie;

c) w ciągu całego czasu trwania kary mają być odseparowani od więźniów innych kategoryj i nie mogą stykać się z nimi ani podczas spaceru, nabożeństwa, pracy i innych okresów życia więziennego;

d) mają prawo posiadania własnej pościeli, noszenia własnego ubrania (duchownego lub świeckiego stosownie do zarządzeń Ordynarjusza) oraz bielizny;

c) mają prawo żywienia się na koszt własny lub zakupywania żywności dodatkowej w granicach umiarkowania — z funduszów złożonych do depozytu więziennego lub otrzymanych w drodze wynagrodzenia za pracę;

f) mogą korzystać z brewjarza, książek, gazet, pism itp. treści religijnej, a także ogólnej w granicach regulaminu więziennego;

g) korzystać z półgodzinnego spaceru na dziedzińcu więziennym;

h) nie mogą być do nich stosowane żadne inne kary dyscyplinarne poza karą nagany, pozbawienia ulg i przywilejów (przewidzianych regulaminem więziennym), postu na czas do jednego tygodnia, ściemnienia celi na czas do dwóch dni, zwiększenia ilości przymusowej pracy lub zmniejszenia wynagrodzenia, przyznanego za pracę.

W razie zastosowania kary postu, pozbawienia pościeli i ściemnienia celi należy niezwłocznie zawiadomić lekarza, aby mógł

przedstawić swój wniosek w przedmiocie zamierzonej lub wykonanej kary, ewentualnie wcześniejszego jej przerwania.

i) nie mogą być zatrudnieni pracą uwłaczającą ich godności duchownej, w szczególności nie mogą być używani do robót gospodarczych w więzieniu. Przy wyborze zatrudnienia dla tej kategorji więźniów należy stosować karę kancelaryjną, bibljoteczną itp.;

j) więźniów tej kategorji należy transportować osobno od innych więźniów, przytem nie mogą być prowadzeni przez ulicę w ubraniu duchownem ani też w kajdanach.

§ 2. Dla duchownych świeckich i zakonnych, skazanych na kary przewidziane w paragrafie poprzednim, przeznacza się poniżej wskazane więzienia:

1. Dla diecezyj: Gnieźnieńskiej, Poznańskiej, Chełmińskiej, Śląskiej i Włocławskiej — Wronki w województwie Poznańskiem.

2. Dla diecezyj: Krakowskiej, Tarnowskiej, Przemyskiej obrz. łacińskiego, Przemyskiej obrz. gr.-kat., Lwowskiej obrz. łac., Lwowskiej obrz. gr.-kat., Lwowskiej obrz. ormiańskiego, Stanisławowskiej obrz. gr.-kat., Łuckiej — Drohobycz w województwie Lwowskiem.

3. Dla diecezyj: Warszawskiej, Częstochowskiej, Kieleckiej Sandomierskiej, Lubelskiej, Pińskiej, Podlaskiej, Wileńskiej, Łomżyńskiej, Płockiej i Łódzkiej — Warszawa—Mokotów.

§ 3. Duchowni świeccy i zakonnicy pozostający w areszcie zapobiegawczym (tymczasowem przetrzymywaniu w areszcie śledczym) korzystają z praw przewidzianych w przepisach ogólnych, a nadto mają do nich zastosowanie postanowienia § 1 lit. a), b), c) d), f), i).

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości
Meysztowicz

103

Utworzenie stacji duszpasterskiej w Czeczewie

(pow. kartuski)

Parafja Żukowska obejmuje tak rozległe terytorjum, że mieszkańcom odległych wiosek trudno jest dotrzeć w niedzielę i święto do kościoła w Żukowie. Dlatego wznieśli w Czeczewie kościół, utworzyli plebanję, prosząc, aby utworzyć dla nich osobną stację duszpasterską. Wysłuchawszy tedy tych, których wysłuchać należy, tworzymy niniejszem nową stację duszpasterską w Czeczewi od 1 stycznia 1928, przekazując jej Czeczewo i wszystkie wybudowania Czeczewskie, Kłosowo, Martynek, Tokary oraz Tokarskie Pnie i Nowe Tokary.

Pelplin, dnia 15 listopada 1927.

† Stanisław Wojciech,
Biskup Chełmiński

104

Utworzenie stacji duszpasterskiej w Kolibkach

Zwiększająca się z każdym rokiem liczba katolickich mieszkańców na Wybrzeżu Bałtyckiem domaga się coraz silniej utworzenia osobnej stacji duszpasterskiej w Kolibkach. Istnieje tam kościół filjalny pod wezwaniem św. Józefa, zbudowany w XVIII w. Ten to kościół, wysłuchawszy tych, których wysłuchać należy, wyłączamy niniejszem wraz z całem terytorjum obszaru dworskiego Kolibki—Orłowo oraz częścią Małego Kacka, leżącą na północ od toru kolejowego, od dotychczasowej parafji W. Kack i tworzymy nową stację duszpasterską Kolibki. Granicę pomiędzy W. Kackiem a Kolibkami stanowić będzie odtąd obszar dworski Kolibki—Orłowo, a w dalszym ciągu tor kolejowy z Gdańska do Gdyni. Granicę z Gdynią tworzy terytorjum Redłowa.

Pelplin, dnia 15 listopada 1927.

† Stanisław Wojciech,
Biskup Chełmiński.

105

Utworzenie stacji duszpasterskiej w Pomieczynie

(pow. kartuski)

Wśród parafjan Przodkowa, Sianowa, Strzepcza i Kielna powstała od dłuższego cza-

su myśl utworzenia nowej stacji duszpasterskiej z powodu znacznych odległości i wielkiej liczby mieszkańców katolickich. Zabiegi i ofiarność wsi Pomieczyno i sąsiednich miejscowości umożliwiły wystawienie w krótkim czasie nowego domu Bożego i ustanowienie osobnego duszpasterza. Wysłuchawszy kilkakrotnie tych, których wysłuchać należy, tworzymy w Pomieszczynie osobne duszpasterstwo.

Nowej tej stacji przekazujemy: 1) z parafji przodkowskiej miejscowości: Pomieczyno Szlacheckie, Barwik, Buczno, Czarną Hutę, Hopy, Masłowo, Otalżyno, Rąb, Trzy Rzeki. Co do Wilanowa: część na wschód szkoły tak, że szkoła Wilanowo i gospodarze Jan Laskowski, Antoni Dosz, Wojciech Hirsz I, Antoni Pstrągowski pozostaną przy Przodkowie, wszyscy zaś, którzy na zachód od tej linji mieszkają, będą odtąd należeli do Pomieczyna. 2) Z parafji sianowskiej: Pomieczyno Królewskie, Hejtus. 3) Z parafji kielińskiej: Rąb Kieliński i Zaganik. 4) Granicę między Pomieczynem i nową stację duszpasterską w Łebnie ustala się w ten sposób, że następujące posiadłości: Feliks Miotk (księga gruntowa Łebno 35, 55, 75), Konkol Józef (14), Kożyczkowski Jan (70), Konkol Leon (43), Miotk Jan (122), Cirocki Piotr (130), Blok Juljusz (52, 63), Gruba Antoni (52), Hewelt Jan (1,94) należeć będą do Łebna, wszystkie zaś inne posiadłości, położone od tych w stronę Pomieczyna, do Pomieczyna.

Pelplin, dnia 15. 11. 1927.

† **Stanisław Wojciech,**
Biskup Chełmiński.

106

Składka na nowy kościół na Helu

Ruch turystyczny w Helu zwiększa się w sposób tak przemożny, że nie wystarcza już maleńka kapliczka tam wzniesiona. Liczne zastępy letników z całej Polski łakną tam słowa Bożego i łakną Mszy św. Dlatego trzeba koniecznie wybudować kościół w Helu i wskrzesić tradycje z pierwszych czasów zaprowadzenia tam chrześcijaństwa. Wszakże w wieku XI istniała tam świątynia pod wezwaniem N. Marji P., później powstał drugi kościół, farny, pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła. Dziś dla katolików pozostała ledwo maleńka, szczupła kapliczka, nie mogąca objąć nawet kilkunastu ludzi. Gmina katolicka w Helu za uboga, żeby mogła nowy zbudować kościół tak nieodzownie potrzebny. Dlatego musi jej dopomóc cała diecezja. W tym celu nakładamy niniejszem pobór 10 gr. od osoby w każdej parafji. Wielebni Rządcy parafji zbiorą stosownie do liczby parafjan swoich odnośną sumę czy za pomocą składek, czy w inny sposób i prześlą ją najpóźniej do 25 grudnia na ręce Przew. XX. Dziekanów, a ci niezwłocznie przekażą składki z dekanatów do Kasy Biskupstwa.

Pelplin, dnia 15 listopada 1927.

† **Stanisław Wojciech,**
Biskup Chełmiński.

107

Dotyczy Cathedraticum

Szczupłe fundusze, któremi dysponuje Prześwietna Kapituła katedralna, nie wystarczają ani w przybliżeniu na utrzymanie katedry, dlatego należy **od 1 stycznia 1928** podnieść nieco Cathedraticum, a mianowicie: od chrztów należy pobierać 20 gr., od ślubów 50 gr., od pogrzebów z wigiljami 1 zł, bez wigilij 50 gr.; pokropki pozostają nadal wolne od Cathedraticum.

Pelplin, dnia 10 listopada 1927.

X. Rogala,
Wikarjusz Jeneralny.

108

Dotyczy nadsyłania składek i zestawień pisemnych

Z niektórych dekanatów opóźniają się terminowe przesyłki składek i zestawień pisemnych. Winę ponoszą rządcy poszczególnych parafij, którzy XX. Dziekanom na czas zarządzonych składek i zestawień nie przysyłają. Ponieważ to niesłychanie utrudnia administrację, wzywamy odnośnych rządców parafij, aby

na przyszłość jak najściślej zastosowali się do zarządzeń Kurji Biskupiej.

Pelplin, dnia 10 listopada 1927.

X. Rogala,
Wikarjusz Jeneralny.

109

Dotyczy budowy organów

Celem przeprowadzenia fachowej budowy wzgl. przebudowy organów w poszczególnych kościołach i kaplicach diecezji, zarządzam, aby odtąd *przed rozpoczęciem* tejże budowy czy przebudowy Rady parafjalne przedkładały Kurji Biskupiej projekty wedle podanych poniżej wskazówek do zatwierdzenia.

Wskazówki dotyczące ustalenia kosztorysu i szkicu budowy organów

Do kosztorysu budowy wzgl. przebudowy organów należy dołączyć:

1. Rozmiary wzgl. rysunki kontuarowe miejsca (kościoła, kaplicy itp.), dla którego organy przeznaczono.
2. Dyspozycję, opis i stan obecnych organów.
3. Powody, dla których buduje się wzgl. przebudowuje organy.

W powyższym kosztorysie należy uwzględnić zwłaszcza następujące punkty:

A. *Dyspozycja*

Ilość i objętość klawjatur, objętość pedału, rejestry klawjatury i pedału, rejestry mechaniczne, pedał, łączniki, kombinacje. Klawisze i pociągnięcia rejestrów należy uporządkować w ten sposób, aby grającemu były od razu widoczne i aby tenże mógł z łatwością niemi operować.

B. *Mechanizm piszczałek*

1. Dokładnie podać, ile powinno być piszczałek metalowych a nie drewnianych, z jakiego materjału zbudowane są poszczególne części piszczałek, a ile piszczałek cynowych na każdy głos się przeznacza. Ponadto należy ściśle podać skład chemiczny masy cynowej (stopu).

2. Przy głosach mieszanych wykazać ilość i zestawienie piszczałek, jako też wykazać skład ich chemicznego stopu.

3. Podać głosy, które mają być złączone z innemi.

4. Liczbę i wielkość głosów milczących, o ile wogóle są konieczne w prospekcie.

5. Oznaczyć materjał, który można jeszcze zużyć i oszacować materjał nieużywalny, drzewny lub cynowy.

Strojenie należy uskutecznić według strojenia normalnego.

a) a — 435.

b) Podać menzury dużego C w poszczególnych rejestrach manuałowych i pedałowych.

C. *Wiatrownica*

Podać konstrukcję (czy mechaniczna czy pneumatyczna) jako też ściśle oznaczyć materjał, z którego wiatrownica zostanie zbudowana. Do wiatrownic pneumatycznych należy dodać dokładny opis i **szczegółowy rysunek**, a na żądanie także model.

D. *Mechanizm*

1. Podać materjał i konstrukcję (mechaniczna, pneumatyczna czy mechaniczno - pneumatyczna). **Konstrukcję** należy przedstawić na rysunku zupełnie szczegółowo, t. zn. od klawjatury aż do wnętrza wiatrownicy.

2. Sposób wykonania kopulacyj, kombinacyj i in. technicznych urządzeń. Należy dokładnie podać, czy a) tylko mechaniczne b) tylko pneumatyczne c) mechaniczne i pneumatyczne.

3. Podać, czy klawjatura ma być otwarta, czy z klapą albo żaluzją.

E. *Klawiatury*

1. Klawjatura manuałowa obejmuje normalnie klawisze dla tonów od C do f^3 szerokości 75,8 cm.

2. Klawjatura pedałowa obejmuje normalnie klawisze dla tonów od C do d^1, przyczem oddalenie od środka klawisza C do środka klawisza d wynosi 105 cm.

3. Ton c pedału powinien znajdować się pod d manuału w linji pionowej.

4. Przedni brzeg klawiszowy górnej klawjatury pedału powinien — bez względu na ilość manuałów — znajdować się w linji pionowej w miejscu oddalonem o 10 cm. od przedniego brzegu najniższego manuału.

F. *Miechy organowe*

1. Określić wielkość miechów organowych.

2. Ilość i wielkość miechów czerpujących powietrze i sposób ich obsługi.

3. Ilość ewentualnych zapasowych magazynów wiatru.

4. Ciśnienie powietrza w milimetrach.

Sposób fabrykacji poszczególnych części miechów organowych należy także podać.

G. *Prospekt. Skrzynia organowa*

Do kosztorysu tak budowy nowych organów jak i zmian przy komorze starych organów należy dołączyć:

1 Widok przedni i tylny organów, ich długość, szerokość i zarys (podziałka 1:20). W trzech ostatnich rzutowaniach (t. zn. długość, szerokość i zarys) należy bliżej określić urządzenie wewnętrzne organów. W rysunku konturowym należy ewentualnie oznaczyć piszczałki nie brzmiące.

2. Przy przebudowie organów dołączyć dany szkic przebudowy, jako też zdjęcie dawnej skrzyni organowej (podz. 1:10). Podać nadto należy rodzaj drzewa, z którego zbudowana zostanie skrzynia organowa i jej ewentualne pomalowanie pozłotą czy też bez pozłoty.

H. *Zarządzenia uboczne*

Aby umożliwić badającemu dokładne rozpatrzenie urządzenia wewnętrznego organów (od klawjatury do piszczałek), należy do zarysu dołączyć rysunek w przekroju poprzecznym, przedstawiający dane części organów. Ponadto w kosztorysie podać należy:

1 . Koszta opakowania i transportu części organów i narzędzi do następnej stacji kolejowej wzgl. miejsca budowy jako też koszta powrotnego transportu narzędzi i skrzyń.

Przy miejscowościach, nie posiadających stacji kolejowej, podać oddalenie do stacji.

3. Gwarancję za jakość materjału i za wykonanie prac najmniej na 5 lat.

W kontrakcie przedewszystkiem trzeba zażądać, żeby organmistrz się zobowiązał do budowania kontuaru i założenia rejestrów ściśle według podanych dyspozycyj i według rysunku kontuaru, natomiast nie wolno mu przy ewent. niedobrej intonacji powoływać się na starość piszczałek.

Kopulacje oktawowe muszą mieć piszczałki zapasowe, to znaczy na każdy rejestr dwanaście tonów więcej. niż klawisze manuałowe.

Nie wolno bez osobnego życzenia przeprowadzić jednego głosu w drugi.

Klawisze rejestrowe muszą być tak założone, żeby ich napisy dobrze się widziało.

Poleca się płytki rejestrowe porcelanowe okrągłe w różnych kolorach z czarnemi napisami, kopulacje w prostokątnej formie, aby organista łatwo je mógł osiągnąć.

Kolejność układu rejestrów w szwelerze crescendowym musi organmistrz dokładnie w dyspozycji podać, to samo dotyczy kombinacyj stałych.

Ławkę organową należy w ten sposób urządzić, żeby można ją w górę podnosić wzgl. w dół opuszczać.

Ściany boczne w prospekcie urządza się tak, żeby je można wyjąć, a przymocowuje się je klamrami.

Piszczałki powinno się tak ulokować, aby w razie strojenia łatwo można do nich dojść.

Kamienie, służące jako ciężar na miechu, muszą być deskami przyśrubowane.

Wolno tylko budować miechy magazynowe.

Pelplin, dnia 10 listopada 1927.

† **Stanisław Wojciech,**
Biskup Chełmiński.

110

Dotyczy Albumu św. Stanisława Kostki

Ku upamiętnieniu dwusetnego jubileuszu kanonizacji *św. Stanisława Kostki* wydane zostanie wkrótce *duże album obrazów i pamiątek* św. Młodzieniaszka.

Album to przedstawi *w artystycznych reprodukcjach* kult św. Stanisława od roku jego śmierci (1568) aż do naszych czasów na całym katolickim świecie. Setki obrazów, sztychów, figur św. Stanisława, często dzieła wybitnych mistrzów, mozolnie zebrane, a starannie odbite w zakładach rotograwury św. Wojciecha w Poznaniu, złożą się nietylko na wartościowe

dzieło sztuki i prawdziwą *ozdobę domu chrześcijańskiego,* ale stanowić będą zarazem bogaty materjał do *studjum ikonografji* św. Stanisława. Album powyższe, rozmiarów około 34×25 cm., zawierające przeszło 100 tablic, formatu 24×18 cm., wykonanych na kremowym półkartonie, oprawne w płótno ze złotemi wyciskami, kosztować będzie w subskrypcji 35 zł wliczając w to koszta opakowania i przesyłki.

Ze względu na ograniczoną ilość egzemplarzy prosimy o łaskawe dokonanie subskrypcji do dnia *1 listopada br.* przez wypełnienie załączonego zamówienia i przekazania powyższej kwoty na rachunek P. K. O. nr. 15 600.

X. Al. Ziemski T. J.

111

Nominacje i zmiany wśród duchowieństwa

Nominacje

J. E. Najprzew. X. Biskup Stanisław Wojciech zamianował:

1) X. prof. Dr. Bieszka *dyrektorem diecezjalnym III Zak. św. Franciszka*

2) *dziekanami:*

a) X. C. Karczyńskiego z Rywałdu dziekanem dekanatu Radzyńskiego,

b) X. prob. F. Spitzę z Łobdowa dziekanem dekanatu Golubskiego.

3) *radcami duchownymi ad hon.:*

a) X. b. dziek. Rzewuskiego z Miłobądza,

b) X. b. prodziek. Wojciechowskiego z Radzyna,

c) X. b. dziek. Ziętarskiego z Kowalewa.

4) *Wizytatorami religji w szkołach powszechnych*

(stosownie do Rozporz. Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 grudnia 1926 oraz uchwały Episkopatu polskiego

I *w dekanacie Brodnickim:*

1. X. dziek. Michnowskiego w Mszanie dla szkół w obrębie parafij.: Bobrowo, Jastrzębie, Kruszyny, Szczuka;
2. X. prob. Kroplewskiego w Kruszynach dla szkół w obrębie parafij: Górale, Mszano, Nieżywięć, Pokrzydowo;
3. X. prob. Dembińskiego w Pokrzydowie dla szkół w obrębie parafij: Brodnica, Cielęta, Lembarg, Żmijewo.

II *w dekanacie Chełmińskim:*

1. X. dziek. Wilkansa w W. Czystem dla szkół w Chełmnie;
2. X. prob. Bączkowskiego w Chełmnie dla szkół w obrębie parafij: W. Czyste, Lisewo, Starogród;
3. X. prob. Łebińskiego w Lisewie dla szkół w obrębie parafij: Kijewo, Sarnowo, Wabcz.

III *w dekanacie chełmżyńskim:*

1. X. dziek. Marchlewskiego w Gdzybnie dla szkół w obrębie parafij: Chełmża, Nawra, Trzebcz, Unisław;
2. X. prałata Szydzika w Chełmży dla szkół w obrębie parafij: Biskupice, Dźwierzno, Grzybno, Papowo Biskupie;
3. X. prob. Pellowskiego w Dźwierznie dla szkół w obrębie parafij: Gronowo, Grzywna, Kiełbasin, Wielkałąka.

IV *w dekanacie Chojnickim:*

1. X. deleg. i dziek. Schulza w Konarzynach dla szkół w obrębie parafij: Brusy, Chojnice, Leśno, Swornegacie;
2. X. prob. Makowskiego w Chojnicach dla szkół w obrębie parafij: Borowymłyn, Borzyszkowy, Brzeźno, Konarzyny, Zapceń;
3. X. prob. Grüninga w Brusach dla szkół w obrębie parafij: Lichnowy, Nowacerkiew, Ogorzeliny, Ostrowite, Silno.

V *w dekanacie Czerskim:*

1. X. dziek. Bukowskiego w Łęgu dla szkół w obrębie parafij: Czersk, Osie, Piece.
2. X. prob. Puppla w Osiu dla szkół w obrębie parafij: Łęg, Szlachta, Śliwice, Wda;
3. X. prob. Borowskiego w Piecach dla szkół w obrębie parafij: Legbąd, Karsin, Rytel, Wiele.

VI *w dekanacie Fordońskim:*

1. X. dziek. Jaruszewskiego w Dóbrczu dla szkół w obrębie parafij: Fordon, Wudzyn. Żołędowo;
2. X. prob. Gostomskiego w Fordonie dla szkół w obrębie parafij: Byszewa, Dóbrcz, Osielsk, Ostrowite z Boluminkiem;

3. X. prob. Czaplewskiego w Byszewie dla szkół w obrębie parafij: Koronowo, Wtelno, Serock.

VII *w dekanacie Gniewskim:*

1. X. deleg. i dziek. Drapiewskiego w Nowejcerkwi dla szkół w obrębie parafij; Dzierżążno, Królówlas, Lignowy;
2. X. prob. Filarskiego w Lignowach dla szkół w obrębie parafij: Garc, Gniew, Opalenie, Walichnowy;
3. X. prob. Mitręgę w Opaleniu dla szkół w obrębie parafij: Janowo gniewskie, Nowacerkiew, Piaseczno, Tymawa.

VIII *w dekanacie Golubskim:*

1. X. dziek. Spitzę w Łobdowie dla szkół w obrębie parafij: Chełmonie, Golub, Kurkocin, Wrocki;
2. X. prob. Licznerskiego w Pluskowęsach dla szkół w obrębie parafij: Kowalewo, Łobdowo, W. Radowiska;
3. X. prob. dr. Łęgowskiego w W. Radowiskach dla szkół w obrębie parafij: Lipnica, Pluskowęsy, Srebrniki, Zieleń.

IX *w dekanacie Grudziądzkim:*

1. X. prałata i dziek. Dembka w Grudziądzu dla szkół w obrębie parafij: Łasin, Mokre, Szynwałd, Szynych;
2. X. prob. Karczyńskiego w Łasinie dla szkół w obrębie parafij: Grudziądz, Szczepanki;
3. X. prob. Pronobisa w Mokrem dla szkół w obrębie parafij: Król. Dąbrówka, Rogóźno, pom., Święte, Szembruk.

X *w dekanacie Kamieńskim:*

1. X. dziek. Wilmowskiego w Więcborku dla szkół w obrębie parafij: Kamień, Sępólno, Sypniewo;
2. X. radcę Lessla w Kamieniu dla szkół w obrębie parafij: Więcbork, Dąbrówka;
3. X. prob. Grudzińskiego w Sępólnie dla szkół w obrębie parafij: Lutowo, Wielowicz, Wałdowo.

XI *w dekanacie Kartuskim:*

1. X. kan. i dziek. Łosińskiego w Sierakowicach dla szkół w obrębie parafij: Gowidlino, Kartuzy, Linja, Sianowo;
2. X. prob. Połomskiego w Kartuzach dla szkół w obrębie parafij: Goręczyno, Sierakowice, Wygoda:
3. X. prob. Sadowskiego w Wygodzie dla szkół w obrębie parafij: Brodnica, Chmielno, Kiełpino.

XII *w dekanacie Kościerskim:*

1. X. dziek. Podlaszewskiego w Dziemianach dla szkół w obrębie parafij: Kościerzyna, Lipusz, Niedamowo, St. Polaszki, Stężyca;
2. X. prob. Kalisza w Stężycy dla szkół w obrębie parafij: Dziemiany, Garczyn, Mściszewice, Parchowo, Sulęczyno;
3. X. prob. Stocka w Garczynie dla szkół w obrębie parafij: Grabowo, Kleszczewo, Pogódki, Szczodrowo, Wysin.

XIII *w dekanacie Lidzbarskim i Pomezańskim:*

1. X. dziek. Tymeckiego w Grążawach dla szkół w obrębie parafij: Boleszyn, Górzno, W. Łęck, Mroczno, Radoszki;
2. X. prob. Mosińskigo w W. Łęcku dla szkół w obrębie parafij: Białuty, Grążawy, Lidzbark;
3. X. prob. Kalitowskiego w Białutach dla szkół w obrębie parafij: Działdowo, Kiełpiny;

XIV *w dekanacie Lubawskim:*

1. X. prałata i dziek. Kasynę w Lubawie dla szkół w obrębie parafij: Koszelewy, Sampława, Zwiniarz;
2. X. prob. Hoffmanna w Grabowie dla szkół w obrębie parafij: Kazanice, Lubawa, Rumian, Złotowo;
3. X. prob. Majkę w Kazanicach dla szkół w obrębie parafij: Grabowo, Grodziczno, Prątnica, Rożental.

XV *w dekanacie Nowskim:*

1. X. dziek. Wiśnickiego w Kośc. Jani dla szkół w obrębie parafij: Barłóżno, Lalkowy, Nowe, Osielsk;
2. X. prob. Karpińskiego w Osieku dla szkół w obrębie parafij: Grabowo, Kasparus, Kośc. Jania, Lipinki, Skórcz;
3. X. prob. Bartkowskiego w Nowem dla szkół w obrębie parafij: Bzowo, Lubień, Pieniążkowo, Płochocin, Warlubie.

XVI *w dekanacie Nowomiejskim:*

1. X. dziek. Dobbka w Szwarcenowie dla szkół w obrębie parafij: Krotoszyny, Radomno, Nowemiasto;
2. X. prob. Dunajskiego w Łąkorzu dla szkół w obrębie parafij: Lipinki, Mikołajki, Skarlin, Szwarcenowo;
3. X. prob. Papego w Nowemmieście dla szkół w obrębie parafij: Brzozie Niem. i Polskie, Kurzętnik, Łąkorz, Tylice.

XVII *w dekanacie Puckim:*

1. X. dziek. Witkowskiego w Mechowie dla szkół w obrębie parafij: Puck, Starzyno, Strzelno;
2. X. prob. Fittkaua w Pucku dla szkół w obrębie parafij: Jastarnia, Mechowa, Swarzewo;
3. X. prob. Kręckiego w Strzelnie dla szkół w obrębie parafij: Tyłowo, Żarnówiec.

XVIII *w dekanacie Radzyńskim:*

1. X. dziek. Karczyńskiego w Rywałdzie dla szkół w obrębie parafij: Radzyn, Okonin, Gruta;
2. X. radcę Wojciechowskiego w Radzynie dla szkół w obrębie parafij: Linowo, Płowęż, Rywałd;
3. X. prob. Szelbracikowskiego w Płowężu dla szkół w obrębie parafij: Jabłonowo, Ostrowite.

XIX *w dekanacie Starogakdzkim:*

1. X. dziek. Doeringa w Kokoszkowach dla szkół w obrębie parafij: Jabłowo, Klonówka, Starogard, Sumin;
2. X. prob. Hoffmanna w Pinczynie dla szkół w obrębie parafij: Kiszewa Stara, Kokoszkowy, Pączewo, Skarszewy, Zblewo;
3. X. prob. Błędzkiego w Pączewie dla szkół w obrębie parafij: Bobowo, Czarnylas, Dąbrówka, Lubichowo, Pińczyn.

XX *w dekanacie Świeckim:*

1. X. dziek. Konitzera w Świeciu dla szkół w obrębie parafij: Lubiewo, Łąki, Niewieścin, Topólno;
2. X. prob. Dorszyńskiego w Drzycimiu dla szkół w obrębie parafij: Rykowiska—Błądzim, Przysiersk, Świecie;
3. X. prob. Repińskiego w Łąkiem pol. dla szkół w obrębie parafij: Drzycim, Gruczno, Jeżewo, Świekatowo.

XXI *w dekanacie Tczewskim:*

1. X. dziek. Lewandowskiego w Pelplinie dla szkół w obrębie parafij: Rajkowy, Subkowy;
2. X. prob. Kupczyńskiego w Tczewie dla szkół w obrębie parafij: Godziszewo, Lubiszewo, Miłobądz;
3. X. radcę Rzewuskiego w Miłobądzu dla szkół w obrębie parafij: Pelplin, Tczew.

XXII *w dekanacie Toruńskim:*

1. X. dziek. Kozłowskiego w Toruniu dla szkół w obrębie parafij: Bierzgłowo, Czarnowo, Czarze, Świerczynki oraz szkoła w Gorzku;
2. X. prałata Wysińskiego w Toruniu dla szkół w obrębie parafij: Kaszczorek, Lubicz, Papowo Tor., Złotorja, Gostkowo, szkoła w Rubinkowie i na Wrzosach;
3. X. prob. Sobieckiego w Czarnowie dla szkół miasta Torunia oraz wiosek w Przysiersku i Rozgartach.

XXIII *w dekanacie Tucholskim:*

1. X. kanonika i dziek. Wegnera w Tucholi dla szkół w obrębie parafij: Cekcyn, Mędromierz, Raciąż;
2. X. prob. Siegmunda w Raciążu dla szkół w obrębie parafij: Gostoczyn, Jeleńcz, Pruszcz Tuchola;
3. X. prob. Mazellę w Jeleńczu dla szkół w obrębie parafij: Bysław, Lniano, Zdroje.

XXIV *w dekanacie Wąbrzeskim:*

1. X. dziek. Karnowskiego w Nowejwsi Król. dla szkół w obrębie parafij: Błędowo, Wąbrzeźno;
2. X. prob. Zakrysia w Wąbrzeźnie dla szkół w obrębie parafij: Łopatki, Nowawieś król., Płużnica;
3. X. prob. Dekowskiego w Płużnicy dla szkół w obrębie parafij: Niedźwiedź, Orzechowo, Ryńsk.

XXV *w dekanacie Wejherowskim:*

1. X. dziek. Roszczynialskiego w Wejherowie dla szkół w obrębie parafij: Góra, Luzino, Reda, Szemud;

2. X. prob. Tomaszewskiego w Szemudzie dla szkół w obrębie parafij: Oksywie, Strzepcz, Wejherowo;
3. X. prob. Przewoskiego w Oksywiu dla szkół w obrębie parafij: Gdynia, Chylonja, Rumja, Pierwoszyno.

XXVI *w dekanacie Żukowskim.*

1. X. dziek. Laffonta w Żukowie dla szkół w obrębie parafij: Kielno, Kolibki, Przodkowo;
2. X. prob. Paszottę w Przodkowie dla szkół w obrębie parafij: Łebno, Pomieczyno, Żukowo;
3. X. prob. Szypniewskiego w Kielnie dla szkół parafij: Chwaszczyno, Kack, Matarnia.

Instytucje.

J. E. Najprzew. X. Biskup Stanisław Wojciech instytuował 19 września:

X. kapel. Putynkowskiego z Kocborowa na Wabcz,
X. pref. Kownackiego z Lubawy na Golub,
X. pref. Lipińskiego z Bydgoszczy na Bzowo,
X. adm. Czarneckiego z Pruszcza na Strzepcz,
X. admin. Wieczorka z Gniewu na Rajkowy,
X. kurat. Jesionowskiego z Gdyni na Dąbrówkę,
X. kurat. Kalitowskiego z Odrów na Białuty.
X. kurat. Przybyszewskiego z Wielowicza na Walichnowy,
X. kurat. Sobieckiego z Królówlasu na Czarnowo,
X. kurat. Zapałowskiego z Karsina na Dzierzążno,
X. prob. Chylińskiego z Bzowa na Barłóżno,
X. prob. Filarskiego z Dzierzążna na Lignowy,
X. prob. Paszottę z Czarnowa na Przodkowo,
X. prob. Sochaczewskiego z Białut na Lichnowy,
X. prob. Piotra Zakrysia z Strzepcza na Zblewo,
X. prodziek. Rzewuskiego z Golubia na Miłobądz.

Kapelanem w Kocborowie mianowano:

X. wik. Kalinowskiego z Nowegomiasta.

Prefektem ustanowiono:

X. adm. Pruszaka z Fordonu przy gimn. męsk. w Chełmnie.

Administratorem zamianowano:

X. wik. Marcinkowskiego z Chełmna w Jabłonowie,
X. adm. Żelaznego z Fordonu w Pruszczu.

Kuratusem mianowano:

X. F. Borowskiego z Golubia w Zapceniu,
X. Domachowskiego z Bysławka w Królówlesie,
X. Licznerskiego, adm. z Wabcza w Karsinie,
X. P. Prabuckiego, adm. z Lignów w Gostkowie,
X. Weilandta, adm. z Lignów w Wielowiczu,
X. Turzyńskiego, prefekta z Świecia, w Gdyni.

Na wikarjat powołano:

X. Boruckiego z St. Kiszewy do Sliwic,
X. Gołuńskiego z Czerska do Chojnic,
X. Górnowicza z Jabłonowa do Chełmna,
X. Grabańskiego z Barłóżna do Koronowa,
X. Kaszewskiego z Walichnowów do Grudziądza,
X. A. Kreffta z Strzepcza do Lidzbarka,
X. F. Langego z Sliwic do Czerska,
X. Porzyńskiego z Papowa Bisk. do Nowego Miasta,
X. Radtkiego z Miłobądza do Papowa Bisk.
X. Reszkę z W. Łęcka do Ostrowitego,
X. Roehlego z Zblewa do Parchowa,
X. Śmigockiego z Ostrowitego do W. Łęcka,
X. Wiczarskiego z Zapcenia do Nowejcerkwi.

Umarli:

X. dziekan Dzionara w Jabłonowie,
X. prob. St. Lipiński w Kurzętniku,
X. prob. Mich. Belakowicz w Ostrowitem,
X. prob. Fr. Wachowski w Zwiniarzu.

R. i. p.

Do niniejszego numeru Orędownika dołącza się odezwę Zarządu Towarzystwa „Dom Księży Polskich w Truskawcu".

Redaktor odpowiedzialny: X. Dr. Rogala, Wikarjusz Jeneralny.
Nakładem Biskupiego Jeneralnego Wikarjatu. Czcionkami Drukarni i Księgarni T. z o. por. w Pelplinie.